

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 11/07-40

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. mája 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti Ing. R. V., B., zastúpeného advokátom JUDr. M. D., R., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. BN 3 Cb 13/97 pôvodne vedenom (pred zlúčením s Okresným súdom Trenčín od 1. januára 2005) bývalým Okresným súdom Bánovce nad Bebravou pod sp. zn. 3 Cb 13/97 v období po vydaní nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 89/04 z 8. septembra 2004 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. R. V. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. BN 3 Cb 13/97 pôvodne vedenom (pred zlúčením s Okresným súdom Trenčín od 1. januára 2005) bývalým Okresným súdom Bánovce nad Bebravou pod sp. zn. 3 Cb 13/97 v období po vydaní nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 89/04 z 8. septembra 2004 p o r u š e n é b o l o .

2. Ing. R. V. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Trenčín povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Trenčín je povinný uhradiť Ing. R. V. trovy právneho zastúpenia v sume 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. M. D., R., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 11/07 z 15. marca 2007 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. R. V. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. BN 3 Cb 13/97 pôvodne vedenom (pred zlúčením s Okresným súdom Trenčín od 1. januára 2005) bývalým Okresným súdom Bánovce nad Bebravou pod sp. zn. 3 Cb 13/97 v období po vydaní nálezu ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 89/04 z 8. septembra 2004 (ďalej aj „nález ústavného súdu“).

Na základe predchádzajúcej sťažovateľovej sťažnosti ústavný súd nálezom sp. zn. II. ÚS 89/04 z 8. septembra 2004 vyslovil porušenie jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v konaní vedenom Okresným súdom Bánovce nad Bebravou pod sp. zn. 3 Cb 13/97, prikázal označenému súdu konať bez zbytočných priet'ahov a priznal sťažovateľovi finančné zadost'učinenie v sume 20 000 Sk a úhradu trov konania.

Zo sťažnosti vyplýva, že od vydania nálezu ústavného súdu do dňa podania sťažnosti ústavnému súdu (8. september 2005) všeobecný súd „napriek príkazu ústavného súdu“ nevykonal žiaden úkon.

V sťažnosti sa sťažovateľ domáhal, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal okresnému súdu v označenom konaní konať bez zbytočných prieťahov a aby mu priznal 500 000 Sk ako primerané finančné zadosťučinenie, ako aj úhradu trov konania.

Ústavný súd uvádza, že v zmysle ustanovenia § 15 ods. 2 písm. e) zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov výkon súdnictva, všetky práva a povinnosti vrátane prechodu správy majetku štátu, práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov a štátnozamestnaneckých vzťahov a iných právnych vzťahov, práv a povinností z osobitných vzťahov sudcu k štátu prešli k 1. januáru 2005 z bývalého Okresného súdu Bánovce nad Bebravou, ktorému pôvodne podal sťažovateľ žalobu, na okresný súd.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 299/07 doručeným ústavnému súdu 20. apríla 2007, v ktorom okrem iného k obdobiu po vydaní nálezu ústavného súdu uvádza:

„Dňa 13. 12. 2005 bol súdu doručený dodatok č. 2 k znaleckému posudku.

Termín pojednávania bol určený na deň 15. 05. 2006 pojednávanie bolo odročené na deň 19. 06. 2006 a na tomto pojednávaní bol vyhlásený rozsudok. Proti rozsudku podal odporca 1) odvolanie, ktoré bolo doručené súdu dňa 31. 07. 2006.

Dňa 14. 08. 2006 bol spis predložený Krajskému súdu Trenčín na rozhodnutie o odvolaní. Pojednávanie na Krajskom súde Trenčín dňa 22. 11. 2006 bolo odročené na deň 08. 12. 2006 za účelom výsluchu znalca. Pojednávanie bolo odročené na deň 31. 01. 2007 za účelom doplnenia znaleckého posudku. Na pojednávaní dňa 31. 01. 2007 Krajský súd v Trenčíne rozsudok prvostupňového súdu potvrdil.

Predmetný spor považujeme za zložitý, keď si vyžiadal rozsiahle znalecké dokazovanie a súd mohol vychádzať len zo zistení znalca, ktorý sa musel vypoariadať s rozsiahlymi námietkami a tvrdeniami účastníkov.

Vzhľadom na rozsiahle námietky účastníkov, ich matematické výpočty a množstvo účtovných dokladov, sme toho názoru, že k zbytočným prietahom v konaní zo strany súdu nedošlo...“

Právny zástupca sťažovateľa v podaní doručenom ústavnému súdu 15. mája 2007 reagoval na vyjadrenie okresného súdu takto:

„Je nepochybné, že súd nerešpektoval už raz v tejto veci vydaný nález ústavného súdu z 08. 09. 2004 a i napriek jeho príkazu, aby všeobecný súd v predmetnej veci konal bez zbytočných prietahov tak neurobil, do podania posudzovanej sťažnosti ústavnému súdu t. j. do 08. 09. 2005 nezrealizoval žiadny procesný úkon. V konečnom dôsledku je to zrejmé aj so samotného vyjadrenia všeobecného súdu, nehovoriac o tom, že z neho nie je vôbec čitateľná iniciatíva súdu smerujúca k urýchlenému vypracovaniu tzv. dodatku č. 2 k znaleckému posudku. Ani po jeho obdržaní dňa 13. 12. 2005 všeobecný súd nevyvinul iniciatívu na urýchlené skončenie veci a najbližší termín pojednávania vytýčil až po piatich mesiacoch dňa 15. 05. 2006.

Preto posudzovanú sťažnosť považujeme za oprávnenú.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. BN 3 Cb 13/97 ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania od právoplatnosti nálezu ústavného súdu:

- 5. novembra 2004 Okresný súd Bánovce nad Bebravou z dôvodu, že „uplynula dlhá doba od zaslania spisu na doručenie znalcovi a uplynula aj doba na vypracovanie dodatku k znaleckému posudku“, urgoval Okresný súd Banská Bystrica, aby vrátil spis,

ktorý mu bol zaslaný 22. júna 2004 spolu so „žiadosťou o predvolanie Ing. J. P., zástupcu ustanoveného znalca Z., s. r. o., B., za účelom doručenia pripojeného spisu“, resp. žiadal oznámiť, čo bráni vybaveniu dožiadania,

- 8. septembra 2005 okresný súd písomne urgoval u zástupcu ustanoveného znalca (ďalej len „znalec“) vrátenie spisu spolu s vypracovaným dodatkom k znaleckému posudku, a opätovne tak urobil telefonicky 28. septembra 2005, keď mu znalec oznámil, že tak urobí do 3. októbra 2005,

- 3. októbra 2005 znalec požiadal okresný súd o predĺženie lehoty na vypracovanie dodatku k znaleckému posudku do 10. októbra 2005,

- 14. októbra 2005 znalec požiadal okresný súd o súčinnosť pri doplnení údajov potrebných pre vypracovanie dodatku,

- 14. októbra 2005 okresný súd vyžiadal z banky výpisy z označených účtov a 23. novembra 2005 urgoval ich predloženie,

- 24. novembra 2005 okresný súd predložil znalcovi požadované výpisy,

- 13. decembra 2005 znalec predložil vypracovaný dodatok k znaleckému posudku,

- 14. decembra 2005 okresný súd vyzval sťažovateľa na vyjadrenie k priloženému dodatku k znaleckému posudku (urobil tak 3. februára 2006),

- 17. januára 2006 okresný súd priznal znalcovi znalecké,

- 23. januára 2006 okresný súd vyzval odporcu na vyjadrenie k dodatku k znaleckému posudku,

- 15. mája 2006 sa na okresnom súde uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 19. júl 2006 za účelom predloženia dôkazov o pohybe na bankovom účte sťažovateľa,

- 19. júla 2006 okresný súd na pojednávaní rozhodol vo veci sťažovateľa,

- 31. júla 2006 sa sťažovateľ odvolal proti rozhodnutiu okresného súdu z 19. júla 2006, o ktorom Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) 31. januára 2007 rozhodol tak, že prvostupňové rozhodnutie potvrdil.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť

pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priesťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

Predmetom sťažnosti je postup okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. BN 3 Cb 13/97 v období po 29. septembri 2004, t. j. po nadobudnutí právoplatnosti nálezu ústavného súdu, ktorým vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom Okresného súdu Bánovce nad Bebravou v označenom konaní a zároveň mu prikázal, aby v ďalšom priebehu tohto konania postupoval bez zbytočných priesťahov.

1. Už v náleze sp. zn. II. ÚS 89/04 z 8. septembra 2004 ústavný súd vyslovil, že z právneho hľadiska nemožno vec, ktorej predmet tvorí vymáhanie plnenia z úverovej zmluvy, považovať za zložitú, na druhej strane zohľadnil skutočnosť, že v danom prípade bolo potrebné vykonať znalecké dokazovanie, ktoré čiastočne vplývalo na celkovú dĺžku konania. V tejto súvislosti ale ústavný súd konštatoval, že faktická zložitosť veci, ktorou argumentuje okresný súd, nemôže ospravedlniť celkovú dobu trvania konania.

Ani v období po vydaní nálezu ústavného súdu nebola v posudzovanom konaní zistená žiadna skutočnosť opodstatňujúca zmenu záveru ústavného súdu ohľadne posúdenia skutkovej alebo právnej zložitosti tohto konania v porovnaní s jeho názorom vysloveným v už spomínanom náleze ústavného súdu.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa ako účastníka konania, ústavný súd vyhodnotil jeho správanie opäť ako aktívne a súčinnosťné, ktoré ani v tomto období neprispelo k vzniku zbytočných prietáhov.

3. Pri hodnotení postupu okresného súdu v predmetnom konaní ústavný súd vychádzal z obsahu sťažnosti, z vyjadrenia predsedu okresného súdu a zo spisu okresného súdu, pričom zbytočné prietahy v konaní posudzoval s prihliadnutím na všetky okolnosti daného prípadu a na to, že ide o namietaný postup v období okresného súdu po vydaní nálezú ústavného súdu.

Ústavný súd konštatuje, že prvým úkonom okresného súdu v období od právoplatnosti nálezú ústavného súdu bola urgencia z 5. novembra 2004 dožiadanému súdu o vrátenie súdneho spisu spolu s vypracovaným znaleckým posudkom. Ďalší úkon vykonal okresný súd až 8. septembra 2005, keď písomne vyzval znalca na predloženie znaleckého posudku. Z uvedeného vyplýva, že okresný súd v období viac ako 10 mesiacov nevykonal vo vzťahu k znalcovi žiaden procesný úkon smerujúci ku včasnému zabezpečeniu znaleckého posudku. Pre úplnosť je potrebné zmieniť sa o tom, že o doplnenie znaleckého dokazovania bol znalec požiadany 31. mája 2004. Ústavný súd k tomu dodáva, že ak súd neprijal účinné opatrenia za účelom včasného podania znaleckého posudku, ktorý si vyžiadal v rámci vykonávaného dokazovania, zodpovedá z hľadiska práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov aj za prietahy spôsobené súdnym znalcom (m. m. I. ÚS 19/00, I. ÚS 108/02).

Uvedené obdobie nečinnosti okresného súdu bez akýchkoľvek zákonných dôvodov treba považovať za zbytočné prietahy v konaní, ktoré neboli spôsobené zložitou veci a ani správaním účastníka konania, ale v dôsledku postupu okresného súdu.

Po doručení dodatku k znaleckému posudku 13. decembra 2005 až do rozhodnutia vo veci samej 19. júla 2006 bola činnosť okresného súdu podľa názoru ústavného súdu plynulá.

S ohľadom na označené obdobie nečinnosti okresného súdu nemožno procesný postup okresného súdu v posudzovanom konaní ani v období po vydaní nálezu ústavného súdu považovať za zlučiteľný so základným právom sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil, že v období po vydaní nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 89/04 z 8. septembra 2004 došlo postupom okresného súdu opätovne k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako je to uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

Pred rozhodnutím ústavného súdu týmto nálezom bolo konanie vo veci právoplatne skončené rozsudkom krajského súdu sp. zn. 8 Cob 99/2006 z 31. januára 2007. Vzhľadom na to sa tá časť návrhu sťažovateľa, v ktorej žiadal, aby okresnému súdu bolo prikázané v predmetnej veci konať bez zbytočných prieťahov, stala bezpredmetnou, a preto sa ňou ústavný súd nezaoberal.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 500 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Poukázal najmä na to, že „Vzhľadom na nekonanie okresného súdu v mojej veci trvá stav právnej neistoty ohľadom istiny, ktorá je predmetom sporu. Na zabezpečenie spornej istiny je zriadené záložné právo k nehnuteľnostiam, ktorých som vlastníkom, a s ktorými nemôžem efektívne disponovať. Stav právnej neistoty teda trvá už deviaty rok. Popísaný stav je vzhľadom na môj vek už neúnosný a nepriaznivo vplýva na moje zdravie“.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen deklarovanie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia.

Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na celkovú dĺžku konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. BN 3 Cb 13/97, ktorá predstavuje viac ako 10 rokov, berúc do úvahy aj skutočnosť, že k zbytočným prieťahom v postupe okresného súdu došlo opakovane po tom, ako ústavný súd nálezom sp. zn. II. ÚS 89/04 z 8. septembra 2004 vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v označenom konaní a prikázal mu postupovať v jeho ďalšom priebehu bez zbytočných prieťahov, ústavný súd považoval priznanie sumy 20 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. M. D. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2004, ktorá bola 15 008 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) vo výške 2 501 Sk (za jeden úkon právnej služby) a 2 x 150 Sk režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 5 302 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod „právoplatnosťou nález“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. mája 2007